

Asia: VN/9806/2021

Taiteen edistämiskeskusta koskeva arviointi

1. Taiteen edistämiskeskuksen perustehtävää, tulevaisuuden visioita ja strategista asemointia tulee terävöittää

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Teatterikeskus ry:n edustaman kentän näkökulmasta Taiken nykyisessä toiminnassa on epäselviä ja kirkastamista vaativia osa-alueita. Esimerkiksi Taiken perustehtävä tai tulevaisuuden visio eivät ole mitenkään selkeitä kentän näkökulmasta ja lisäksi kysymyksiä nostaa Taiken ja ministeriön välinen strateginen ohjaus. Olisi tärkeää, että taiteen kentän tarpeet ja ääni kuuluisivat myös Taiken strategisessa työssä ja mahdollisessa visiossa, eli strategia ei tulisi vain ylhäältä hallitusohjelmasta ja ministeriöstä annettuna. Teatterikeskuksen näkökulmasta olisi hyvä, jos Taikella olisi selkeä ja kirkas visio, joka voisi toimia myös apuvälineenä kulttuuripoliittisessa keskustelussa ja tukea alan rahoituksen kehittymistä.

2. Taiteen edistämiskeskuksen ohjauksen ja strategisen johtamisen tueksi tulee perustaa erillinen hallitus

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Teatterikeskuksen näkökulmasta ehdotukseen Taiken omasta hallituksesta liittyy paljon positiivista potentiaalia. Hallituksen perustaminen voisi siirtää viraston strategista johtamista ja ohjausta lähemmäs viraston henkilökuntaa ja toimintaa, mikä voisi olla toiminnan kannalta hyödyllistä. Lisäksi hallitus toimisi todennäköisesti Taiken johtajan tukena ja keskustelukumppanina, mikä on suuressa asiantuntijaorganisaatiossa aina hyödyllistä. Nykyään Taike katsoo suomalaista taidekenttää usein hyvin taiteilijapoliittisesta näkökulmasta ja yhteisöjen näkökulma jää vähemmälle huomiolle. Taiken oma hallitus voisi toimia taidepoliittisesta näkökulmasta elimenä, jonka kautta kentän kokonaisuutta

hahmotetaan vielä laajemmin, ja joka voisi ottaa käsittelyyn myös kysymyksiä yhteisöjen kehittymisen ja muutosten kannalta.

On kuitenkin tärkeää, että jos Taiken sisäistä hallintoa kasvatetaan, siihen löydetään resurssit valtiontaloudesta siten, että ne eivät vähennä taidekentän rahoitusta itsessään. Lisäksi mahdollisesti perustettavan hallituksen rooli tulee avata hyvin selkeästi ja kuvata myös kentälle sen vastuut ja tehtävät.

3. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Taiteen edistämiskeskuksen välistä tulosohjausta tulee terävöittää

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Teatterikeskuksen näkökulmasta taide- ja kulttuurikentän näkökulmasta ei ole selkeää, mitä ministeriön ja Taiken välinen tulosohjaus käytännössä tarkoittaa ja millaisia vaikutuksia sillä on viraston toimintaan, rahoituksen jakaantumiseen tai kulttuuripoliittisiin muutoksiin. Sikäli, jos terävöittämisen osana nähdään myös läpinäkyvyyden lisääminen ja asioiden viestiminen selkeästi kentälle, on se kannatettavaa. Teatterikeskus haluaa korostaa, että rahoitettavaa kenttää lähempänä oleva Taike voi tarjota arvokasta tietoa kentällä tapahtuvista muutoksista ja tarpeista täydentämään ja mahdollisesti jopa tuomaan vastakohtaista näkemystä hallitusohjelmasta ja ministeriön strategiasta johdetuille tavoitteille. Tällaisen vuoropuhelun ja kentän äänen kuulumisen tulisi olla jatkossakin mahdollista ja suotavaa.

4. Taiteen edistämiskeskuksen itsenäistä asemaa tulee vahvistaa ministeriön tavoiteohjelmissa määritellyn delegointiperiaatteen mukaisesti

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Teatterikeskus kannattaa Taiken itsenäisen aseman vahvistamista, jos se osaltaan vahvistaa viraston kykyä reagoida kentältä nouseviin muutoksiin ja kehitystarpeisiin. Jos kuitenkin Taike saa esimerkiksi vallan allokoida määrärahat itse esimerkiksi hakupaineen tai muun vastaavan mukaan, ilman ministeriön ylempää ohjausta, on huolehdittava, että rahoituksen yhdenvertaisuus, ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys säilyy. Erityisesti tähän tulee kiinnittää huomiota sellaisten toimijoiden kohdalla, jotka mahdollisesti liikkuvat rahoitusmuodosta toiseen ministeriön myöntämien avustusten ja Taiken myöntämien avustusten välillä (esim. tietyt festivaalit, uuden VOS-järjestelmän 3-vuotiset jne.).

5. Taiteen toimikuntalaitos tulee uudistaa perusteellisesti

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Teatterikeskuksen näkökulmasta Taiken nykyinen toimikuntamalli ei välttämättä ole paras mahdollinen vaihtoehto, mutta arviointiraportissa esiteltyyn asiantuntijapooli ja 5+1-toimikuntamalliin liittyy myös runsaasti selvitettäviä asioita ja mahdollisia haasteita.

Esitetyssä mallissa on hyvää, että asiantuntijat saisivat asianmukaisen korvauksen tekemästään työstä ja että asiantuntijoita voisi ehdottaa kuka tahansa, myös asiantuntija itse itsensä. Asiantuntijapoolin kautta tuleva vertaisarvioitsijoiden vaihtuvuus voisi parhaimmillaan olla hyvä asia, mutta sen kääntöpuolena voi pahimmillaan olla asiantuntijoiden lyhyt ja ohueksi jäävä kokemus hakemusten lukemisessa ja arvioinnissa sekä vaihtuvien asiantuntijoiden työn mahdollinen poukkoilevuus suhteessa pidempiin strategisiin tavoitteisiin. On myös tarkasti mietittävä, miten asiantuntijoiden kokonaiskäsitys koko hakijajoukosta / alasta muodostuu, jos poolin vaihtuvuuden kautta ei ehdi syntyä pidempää kokemusta vertaisarvioinnista?

Jos taidealakohtaiset toimikunnat jäisivät kokonaan pois, voisi se vähentää nyt toimikunnissa tapahtuvaa alan asiantuntijoiden keskinäistä keskustelua, mikä on tärkeää alan kokonaisuuden hahmottamisen ja sitä kautta arviointityön kannalta.

Teatterikeskus kannattaa sitä, että toimikuntalaitoksen uudistamista selvitetään lisää, mutta se tulisi tehdä huomattavasti laajemmin kuin nykyisessä arviointiraportissa on asiaa käsitelty. Selvitys ja vaihtoehtoiset arviointimallit tulisi tehdä Taiken ja ministeriön ohjaamana työryhmätyönä sekä laajasti kenttää ja sen asiantuntijoita osallistaen. Vasta nykyistä laajemman selvityskierroksen ja eri vaihtoehtojen huolellisen tarkastelun jälkeen voidaan ottaa selkeämmin kantaa siihen, mikä olisi paras vaihtoehto toimikuntalaitoksen uudistamiseen.

6. Taiteen edistämisen alueellista toimintaa tulee vahvistaa ja toiminnot tulee organisoida uudelleen

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Teatterikeskuksen näkökulmasta Taikella tulee ehdottomasti olla alueellista toimintaa ja sitä voisi kehittää ja vahvistaa nykyisestä. Arviointiraportissa esitelty uudistusehdotus ei kuitenkaan itsessään ole välttämättä paras malli toiminnan kehittämiseksi. Epäilyjä herättää viiden valtavan suuren alueen malli, ja koska alueista tulisi niin suuria, niin voidaan kysyä, miten alueellisuus/paikallisuus mallissa todella toteutuu. Teatterikeskus kyseenalaistaa myös sen, että millaisia hallinnon tasoja alueilla tarvitaan, toisiko ehdotettu malli säästöjä vai lisäisikö se vain hallinnon kustannuksia?

Teatterikeskuksen mielestä alueellista toimintaa tulisi kehittää nykyisistä lähtökohdista käsin ja jatkokyöskentelyssä olisi tärkeää kuulla nyt alueilla toimivien Taiken edustajien, läänintaiteilijoiden ja sidosryhmien näkemystä alueellisesta kehittämisestä selkeämmin kuin mitä arviointiraportista on luettavissa. Teatterikeskus kannattaa siis Taiken alueellisen toiminnan vahvistamista, mutta toteutustapaa ja mallia tulisi selvittää vielä lisää.

7. Taiteen rahoitusmalli tulee uudistaa. Uudistuksen tueksi tulisi laatia kokonaisvaltainen selvitys taiteen rahoituksen tilasta ja tulevaisuudesta.

Valitse sopivin

Kannatan

Muutosehdotus tai muu kommentti

Teatterikeskuksen mielestä olisi periaatteessa tärkeää tehdä perusteellinen kokonaisvaltainen selvitys taiteen rahoituksesta, jotta se voisi toimia pohjamateriaalina mahdollisten tulevien uudistusten suunnittelussa sekä pohjamateriaalina taide- ja kulttuuripoliittisessa keskustelussa.

Teatterikeskus korostaa, että ei tulisi selvittää pelkästään rahoituksen kokonaisuutta, vaan tarvittaisiin myös laajempaa ymmärrystä siitä, mihin taide- ja kulttuurirahoitusta ollaan viemässä ja mikä on kokonaisnäkemys taiteen ja kulttuurin merkityksestä yhteiskunnassa, erityisesti korkeimmalla poliittisella tasolla.

Kokonaisvaltaisten selvitysten tekeminen ei välttämättä voi lähteä liikkeelle Taiteen edistämiskeskuksesta, jotta selvitys on niin kattava, että se ottaa huomioon taide- ja kulttuurikentän ja rahoituksen koko ekosysteemin. Teatterikeskuksen näkökulmasta on tärkeää, että em. kaltaisissa selvityksissä pystytään tuomaan näkyville realistisesti esimerkiksi vapaan kentän taloudellinen ekosysteemit ja kentän toiminnan laajuus, merkittävyys ja laatu, muillakin kuin numeerisilla mittareilla.

8. Taiteen edistämiskeskuksen toiminnan kansainvälisyyttä tulee vahvistaa

Valitse sopivin

Kannatan muutettuna

Muutosehdotus tai muu kommentti

Teatterikeskuksen ja sen edustaman kentän näkökulmasta on epäselvää, mitä Taiken kontekstissa kansainvälinen toiminta tarkoittaa, ja arviointiraportin perusteella jää vielä osittain epäselväksi, mitä uudistusehdotuksena mainittu kansainvälisyyden vahvistaminen tarkoittaisi.

Teatterikeskus kannattaa sitä, että modernilla asiantuntijaorganisaatiolla on vahvat kansainväliset verkostot ja omaa toimintaa voidaan verrata vastaaviin toimielimiin ja virastoihin muissa maissa.

Jos kansainvälisen toiminnan vahvistaminen kuitenkin tarkoittaa mahdollista taiteen viennin edistämistä, tai muuta vastaavaa toimintaa, josta tällä hetkellä taiteen tiedotuskeskukset vastaavat, ei sitä voida kannattaa varauksetta.

Nykyinen alan tiedotuskeskusten kv-osaaminen on vahvaa ja toimii lähellä taidekentän toimijoita ja taiteilijoita. Sen rapauttaminen ja toimintojen keskittäminen Taikeen ei voi olla uudistuksen lähtökohta eikä tavoite. Jos Taikessa voidaan kehittää liikkuvuustukia tai neuvontaa liittyen kv-liikkuvuuteen, niin varmasti siitä voi olla hyötyä kentälle, mutta toiminnan kehittäminen on tehtävä likeisessä yhteistyössä nykyisten tiedotuskeskusten kanssa ja huolellisesti tarkastellen niin, ettei toimintoihin synny turhia päällekkäisyyksiä tai ristiriitaisuuksia.

Teatterikeskus haluaa myös huomauttaa, että taide- ja kulttuurikentällä ja toimijoilla itsellään olisi kaikki mahdolliset laajaan ja laadukkaaseen kv-toimintaan, jos resursseja olisi enemmän. Toimijoilla on verkostoja, joiden kautta löytää kumppaneita yhteistyöhankkeisiin, ja jopa kv-rahoitusta ja kiertämiskokemusta on runsaasti. Yhtenä huolena voidaan nostaa, että jos kv-toiminnan kehittäminen nostetaan yhdeksi Taiken toiminnan painopisteeksi, niin mistä se on pois? Alueellisesta tai valtakunnallisesta taiteen tukemisesta? Yhden melko pienen asiantuntijaviraston ei ole myöskään syytä tehdä kaikkea, jos tehtäviä voidaan myös jakaa olemassa oleville sidosryhmille ja organisaatioille, kuten tällä hetkellä.

Taiteen edistämiskeskuksen uudistamisen vaihtoehdot

Raportissa on esitetty uudistamisen vaihtoehdoiksi kolme kehittämismallia (s. 149-152). Mikä esitetyistä kehittämismalleista olisi mielestänne sopivin.

Status quo eli nykymalli pienin parannuksin

Perustele valintasi

Kaikissa ehdotetuissa malleissa on ongelmia, eikä yksikään niistä ole kannatettava sellaisenaan. Nykyinen toimintamalli pienin parannuksin tuntuu parhaalta vaihtoehdolta, koska jokainen annettu malli herättää niin paljon lisäkysymyksiä ja lisäselvityksen tarpeen, ettei muita malleja sellaisenaan voi kannattaa.

Paavolainen Kaisa
Teatterikeskus ry